İSLAM AHLAKI

İSLAM DÜŞÜNCESİNDE İLÂHÎ EMİR TEORİSİ

MERYEM ATTAR

LITERA
YAYINCILIK

İSLAM AHLAKI

İSLAM DÜŞÜNCESİNDE İLÂHÎ EMİR TEORİSİ

MERYEM ATTAR

Çeviri Editörü
Muammer İskenderoğlu

Çevirenler
Enver Şahin - İrfan Karadeniz - Zeynep Cerrah
Muhammed Nurullah Turan - Muhammed. Enes Vural
Semra Tüfenkci ve Zehra Betül Ustaoğlu

LİTERA YAYINCILIK
İstanbul - 2019
www.literakitap.com

Litera – 236

Tarih, İnceleme ve Araştırma– 48

İSLAM AHLAKI
İslam Düşüncesinde İlâhi Emir Teorisi

MERYEM ATTAR [Mariam al-Attar]
Özgün adı: ISLAMIC ETHICS: Divine Command Theory in Arabo Islamic Thought

Çeviri Editörü: Muammer İskenderoğlu

Copyright© 2019 "All Rights Reserved" Authorised translation from the English language edition published by Routledge, a member of the Taylor & Francis Group

Copyright© 2019 Kadem Yapım Medya İletişim ve Piyasa Araş. Org. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Bu eserin Türkçe telif hakları Kadem Yapım Medya İletişim ve Piyasa Araş. Org. San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Yayıncının izni olmaksızın tümüyle veya kısmen yayınlanamaz, kısmen de olsa fotokopi, film vb. tekniklerle çoğaltılamaz ve elektronik ortamlarda yayınlanamaz.

Kapak ve İç Düzen: Berat Yaşaroğlu

Baskı: Ofis Matbaa Yayın Kâğıt San. Tic. Ltd. Şti.
Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. Işık Sanayi Sitesi No:19 B blok Z-1
Topkapı-Zeytinburnu/ İstanbul

ISBN 978-605-2023-49-5

1.Basım, Eylül 2019

KADEM YAPIM MEDYA İLETİŞİM VE PİYASA ARAŞ. ORG. SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

Kalenderhane Mah. Cemal Yener Tosyalı Cad.

Şehzade Cami Sok. No:3 Fatih/İstanbul

Tel/Fax: 0(212) 522 86 90

web: www.literakitap.com

email: litera@literakitap.com

İSLAM AHLAKI

İSLAM DÜŞÜNCESİNDE İLÂHÎ EMİR TEORİSİ

MERYEM ATTAR

TEŞEKKÜR 7

GİRİŞ 9
İslam Ahlak Düşüncesinin Gelişimi 14
Metaetik ve Normatif Etik 23
Önceki Literatür 24
Kapsam ve Yöntem 29

1. TEORİK VE TARİHSEL ARKA PLAN 33
İlâhi Otorite ve Antik Ahlak 34
İlâhi Otorite ve Yunan Kültürü 35
Euthyphro Diyaloğunun Tahlili 37
Felsefe ve Din 41

2. KUR'AN VE HADİS'İN AHLAKİ VARSAYIMLARI 51
Ahlaki Değer Kavramlarının Ontolojik Statüsü 51
Ahlaki Bilginin Kaynağı 57
İlâhî Adalet 61
İnsanın Özgür İradesi ve Kader 64
Hadislerin Ahlaki Varsayımları 69

3. MU'TEZİLE ÖNCESİ AHLAK ÖĞRETİLERİ 77
Erken Dönem Tartışmaların Tarihsel Çerçevesi 81
Hâriciler 87
Mürciiler 98

4. MU'TEZİLE AHLAKI 111
Beş İlkenin Ahlaki Yorumu 111
Tevhid 119
Adalet 136
Va'd ve Va'îd 140
Ara Konum *(el-Menzile beyne'l-menzileteyn)* *141*
Emr-i bi'l-ma'rûf nehy-i 'ani'l-münker 144

5. ABDÜLCEBBÂR'IN AHLAK ANLAYIŞI 147
Ahlaki Yargıların Varsayımları 147
Giriş 147
Ahlaki Yargıların Varsayımları 159
Zorunlu Ahlaki Bilgi 163
Ahlaki Failin Özerkliği 197
Amaçlılık 213
Evrensellik ve Nesnellik 216
Nesnellik ve Aklilik 217

6. NORMATİF AHLAKİ YARGILARIN ANALİZİ 223
Normatif Yargılar ve Değer Yargıları 224
Öznel Değer Teorilerine Karşı Argümanlar 236
İlâhî Emir Teorisi'ne Karşı Argümanlar 240
Normatif Yargıların Temelleri: İyi ve Kötü 272
Mu'tezile Sonrası Ahlak Teorisi 298

SONUÇ 309
KAYNAKÇA 313

İSLAM AHLAKI

İSLAM DÜŞÜNCESİNDE İLÂHÎ EMİR TEORİSİ

MERYEM ATTAR

İslam kültürel mirası ile ilgili çalışmalar bir amaca yönelik olmalı ve sosyo-politik gelişmeye katkı sağlamalıdır. Bu bağlamda ahlak alanı bu katkıya konu olabilecek en önemli alanlardan birisi olarak gözükmektedir. Dolayısıyla sosyo-politik gelişmenin önünde en önemli engel olarak görünen ahlak teorilerinin eleştirisine dair çalışmalar büyük önem arz etmektedir. Meryem Attar da bu çalışmasında bu sürece katkı sağlamak amacıyla İslam ahlak düşüncesinde ahlaki iradecilik veya teistik sübjektivizm teorisinin bir eleştirisini sunuyor ve Kadı Abdulcebbar örneği üzerinden teistik objektivizm teorisinin İslam ahlak düşüncesindeki önemini keşfetmeye çalışıyor.

Kadı Abdulcebbar'ın ahlak anlayışının temel özellikleri nedir ve bu özelliklerin günümüz ahlak teorileri içinde karşılığı var mıdır? Bu sorulara cevap aramak amacıyla Attar, öncelikle İslam kültüründeki dilsel analiz metoduna ve bu metodun modern analitik felsefe okulunun metodu ile olan benzerliğine dikkat çekiyor. Bu bağlamda Attar çalışmasında Kadı Abdulcebbar'ın görüşlerini ortaya koyarken onun dilsel analiz yöntemi ile özellikle Wittgenstein geleneğinin dilsel analiz yöntemi arasındaki benzerliklere dikkat çekiyor. Günümüzdeki Müslüman toplumların karşılaştıkları birçok problem ancak akılcı ve evrensel bir ahlak teorisine müracaatla aşılabilir. Bu bağlamda Kadı Abdulcebbar gibi düşünürlerin yapabileceği katkılar hâlâ değerini korumaktadır.

LİTERA YAYINCILIK

ISBN:978-605-2023-49-5

9 786052 023495